

Tietokantasuunnittelusta

- Tietokantasuunnittelun pääperiaatteena on tiedon toiston välttäminen.
- Tiedon toistumiseen liittyy monenlaisia ongelmia
 - toistuva tieto vie 'turhaa' tilaa
 - ylläpito muodostuu hankalaksi
kaikki 'kopiot' päivitettävä
 - ylläpito-operaatioilla voi olla odottamattomia sivuvaikutuksia.
 - Toisaalta toistosta on etuakin – tiedon haku saattaa nopeutua

1

Tietokantasuunnittelusta

- Esimerkki taulusta, joka ei käyttyä hyvin: EMP_DEPT:

E_no	E_name	E_bdate	D_no	D_name	D_location
1	M.Seppä	1.3.59	3	Myynti	Helsinki
2	D.Leivo	4.10.40	3	Myynti	Helsinki
3	K.Koivu	30.1.66	4	Hallinto	Lahti
4	B.Oja	2.5.65	4	Hallinto	Lahti
5	O.Itä	10.2.55	6	Tuotanto	Helsinki

Avain: E_no

Jos O.Itä poistetaan, häviää tieto tuotanto-osastosta

Toistettava jokaisen osaston t:n kohdalla

Jos Hallinto muuttaa Espooseen om muutettava useita rivejä

2

Ei tarpeetonta toistoa

E_no	E_name	E_bdate	D_no	D_no	D_name	D_location
1	M.Seppä	1.3.59	3	3	Myynti	Helsinki
2	D.Leivo	4.10.40	3	4	Hallinto	Lahti
3	K.Koivu	30.1.66	4	6	Tuotanto	Helsinki
4	B.Oja	2.5.65	4			
5	O.Itä	10.2.55	6			

Parempi ratkaisu

3

Tietokantasuunnittelusta

- Tietokannan suunnittelun vaiheita ovat
 - tietosisällön kartoitus
 - käsiteanalyysi
 - kartoittamalla attribuutit ja niiden väliset riippuvuudet
 - loogisten rakenteiden suunnittelu ja
 - teknisten rakenteiden suunnittelu.
- **Loogisen rakenteen suunnittelun tavoite on sijoittaa yhteenkuuluvat tiedot samaan taulu**

4

Muunnos käsitekaaviosta relaatiokaavioon

- Käsiteanalyysi tuottaa tietosisällön määrittelyn käsitekaavioon muodossa
- Käsitekaavio kuvaa tällöin järjestelmän pysyväisluonteisia (persistent) tietoja - tietojen on säilyttävä ohjelman suorituskertojen välillä

5

Muunnos käsitekaaviosta relaatiokaavioon

- Lähtökohtana normalisoitu käsitekaavio = **tiettyjä sääntöjä noudattava kaavio**
 - Yhteydet näkyviä, ei attribuuteiksi piilotettuja
 - Kukin asia esitetään vain kertaalleen
 - Ei johdettavissa / pääteltävissä olevaa tietoja
 - Yhteydet määriteltä oikeiden osapuolten välillä

6

Yhteydet piilotettu

- Olioiden välinen kytkentä esitetään aina yhteytenä, sitä ei piiloteta ominaisuudeksi (attribuutiksi)

Kurssi
Opettajan_nimi

Opettaja
Nimi

Kytkeä on piilotettuna kurssin attribuuttiin opettajan_nimi

7

Yhteyden piilotus

- Olioiden välinen kytkentä esitetään aina yhteytenä, sitä ei piiloteta ominaisuudeksi (attribuutiksi)

Kurssi
Opettajan_nimi

Opettaja
Nimi

opetus

Kurssi

8

Asiat esitetään vain kertaalleen

- Samaa asiaa ei pidä esittää sekä yhteytenä että ominaisuutena

Tilaus
Tilaajan_nimi

0..n tilaaja

1

Asiakas
Nimi

9

Ei esitetä johdettavissa olevaa tietoa

- tulisi selvittää mitkä tiedot ovat perustietoja ja mitkä voidaan päätellä (laskea) muiden tietojen perusteella
- attribuutin arvo tai yhteyden olemassaolo voi olla pääteltävissä

Kurssi
nimi
ilmoittautuneiden_kun

ilmoittautunut

0..n

0..n

Opiskelija
nimi
....

laskettavissa

10

Ei esitetä johdettavissa olevaa tietoa

Kurssi

1..n

Harjoitusryhmä

0..n ryhmässä

1..n

Opiskelija

~~kurssilla~~

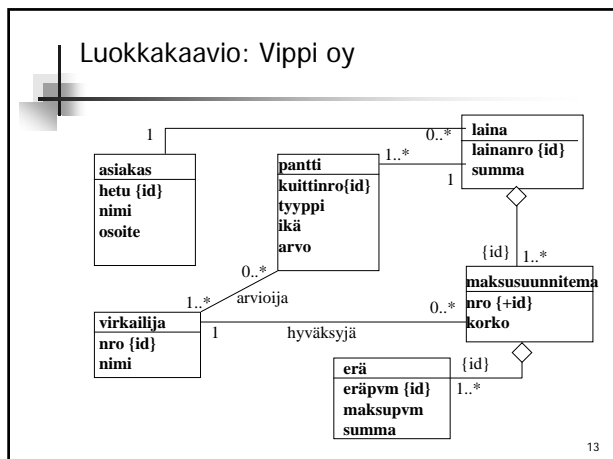
Kurssilla-yhteys on pääteltävissä, jos jokaisen kurssin osanottajan on oltava jossain ryhmässä

11

Muunnoksen perussäännöt:

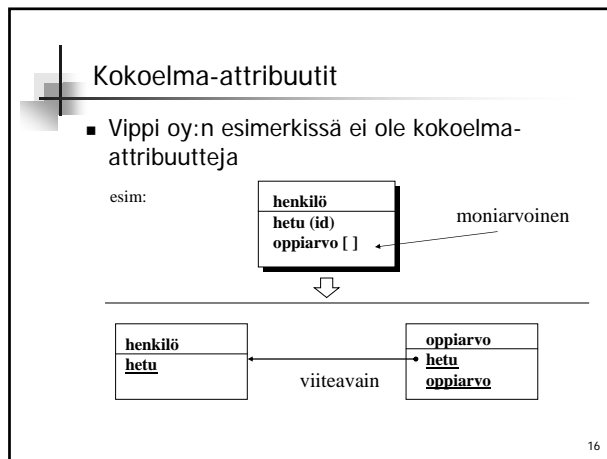
- Kutakin tietokohdetta (tyyppiä) vastaa samanniminen taulu
- Kullakin kohteen yksiarvoisella attribuutilla on samanniminen vastinsarake kohdetta vastaavassa taulussa
 - Kohteen tunnistavia attribuutteja vastaavat sarakkeet kuuluvat kohdetta vastaavan taulun avaimiin

12

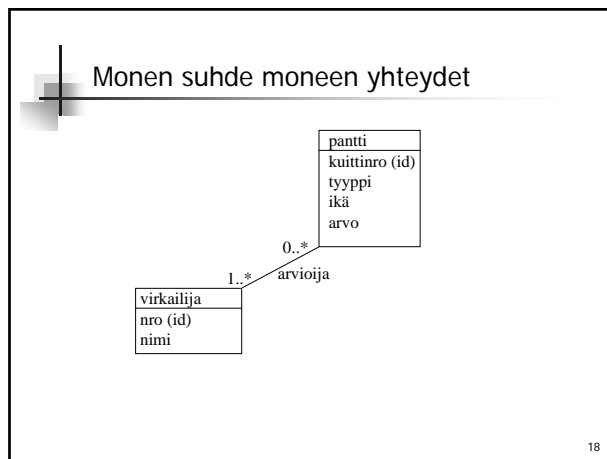
Kokoelma-attribuutit

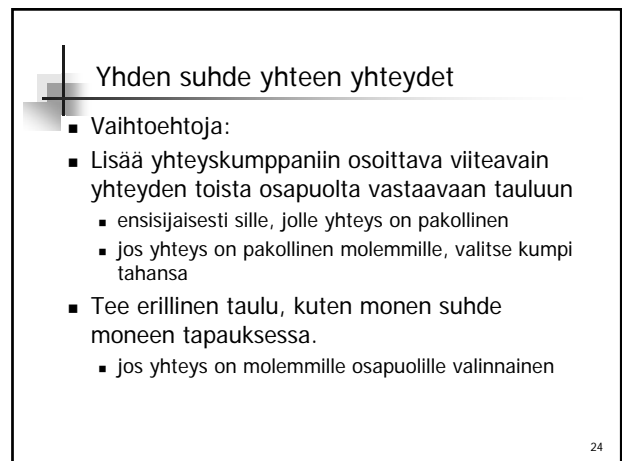
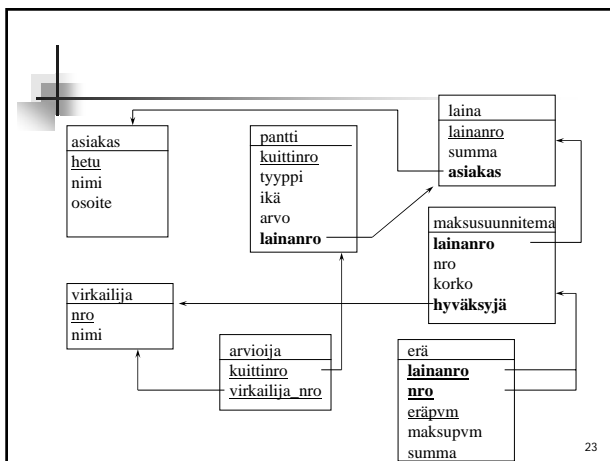
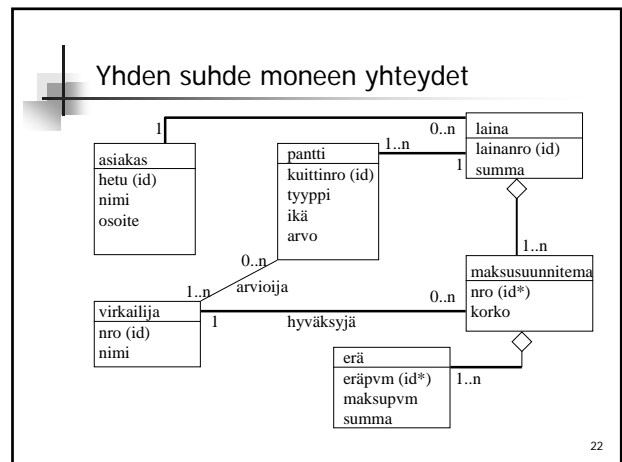
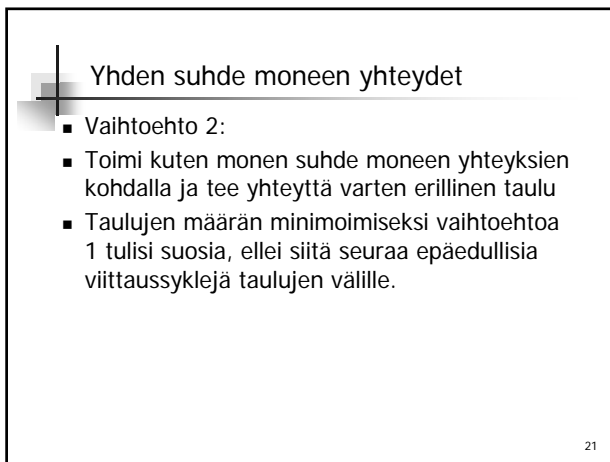
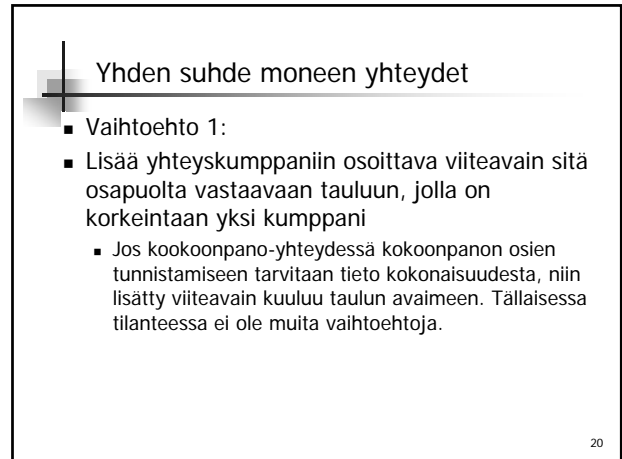
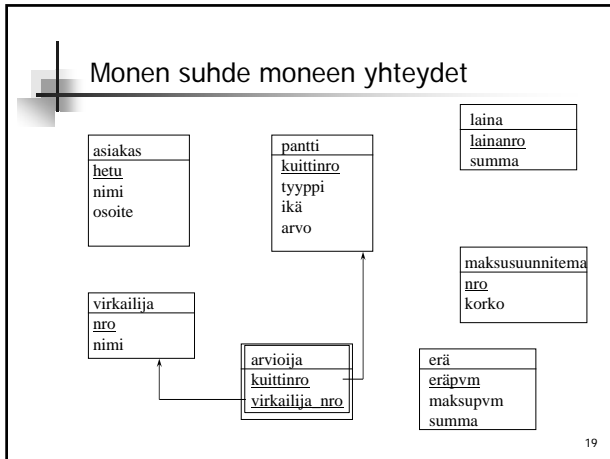
- Kutakin kokoelma-attribuuttia (moniarvoista) vastaa taulu, jonka sarakkeina ovat
 - viiteavain kokoelmatyyppisen attribuutin sisältävää kohdetta vastaavaan tauluun,
 - sarake attribuutin arvoa varten.
- Taulun kaikki sarakkeet kuuluvat avaimiin

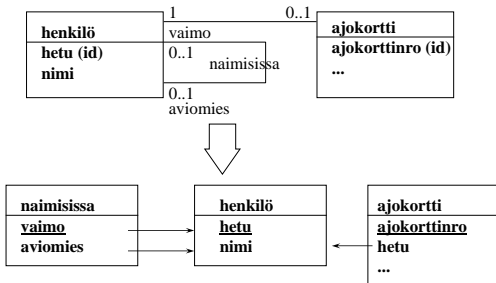
Monen suhde moneen yhteydet

- Kutakin monen suhde moneen yhteyttä vastaa taulu
 - Taulun nimi = yhteyden nimi
 - Taulun sarakkeina ovat yhteyden osapuoliin osoittavat viiteavaimet.
 - Taulun kaikki sarakkeet kuuluvat taulun pääavaimiin
 - monen suhde moneen yhteys on yhteys, jossa kummankin osapuolen maksimiosallistumisrajoite on suurempi kuin 1.

Yhden suhde yhteen yhteydet

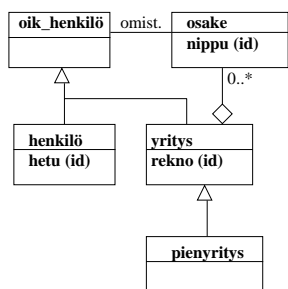
25

Yleistyshierarkia

- Vaihtoehto 1:
- Taulu sekä ala- että ylätyypille. Alatyypin tauluun sijoitetaan ylätyypin tauluun osoittava viiteavain.
 - Jos ylätyypillä on käyttäjän määrittelemiä tunnistavia attribuutteja otetaan viiteavain alatyypin taulun avaimeksi.
 - Jos ylätyypin taululla ei ole käyttäjän määrittämää tunnistavaa attribuuttia, joudutaan sille luomaan keinotekoinen avain. Tätä ei oteta alatyypin taulun avaimeksi, jos alatyypille on määritelty tunnistavia attribuutteja.

26

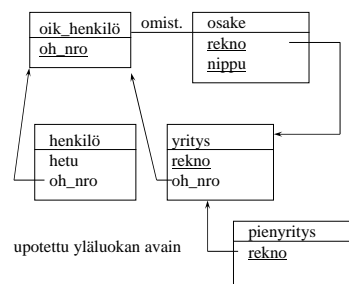
Yleistyshierarkia

27

Yleistyshierarkia

käytetty keinotekoista avainta

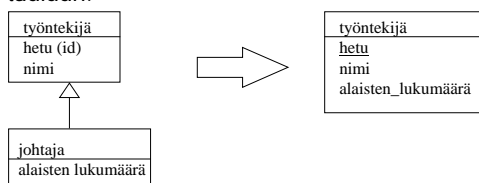

upotettu yläluokan avain

28

Yleistyshierarkia

- Vaihtoehto 2: Alatyypille ei tehdä omaa taulua, vaan alatyypin tauluun loogisesti kuuluvat sarakkeet upotetaan ylätyypin tauluun.

29

Tietokantasuunnittelusta

- Loogisen rakenteen suunnittelun tavoite on sijoittaa yhteenkuuluvat tiedot samaan tauluun
 - Relaatiomalliin liittyvässä suunnitteluteoriassa yhteenkuuluvuus määritellään riippuvuuksien avulla
 - Keskeinen riippuvuus: **funktionaalinen riippuvuus**
 - Attribuutti B on funktionaalisesti riippuva attribuutista A (A määrää funktionaalisesti B:n), jos ja vain jos kaikissa relaatiokaavion R ilmentymissä toteutuva kuvaus A:n arvojoukolta B:n arvojoukolle on funktionaalinen.

30

Tietokantasuunnittelusta

- Kuvaus $f: v(A) \rightarrow v(B)$ on funktionaalinen, jos kaikissa relaatiokaavion R ilmentymissä jokainen A:n arvo kuvautuu yhdelle B:n arvolle eli,
 - jos riveillä r ja s attribuutilla A on sama arvo ($r.A = s.A$), niin näillä riveillä täytyy myös B-attribuuteilla olla keskenään sama arvo ($r.B = s.B$).
 - Funktionaalinen riippuvuus tarkoittaa sitä, että attribuutin B arvo on yksikäsitteisesti selvittävissä, kun tiedetään attribuutin A arvo. Selvittäminen voisi tapahtua kyselyllä
 - `select distinct B from R where A=a;` (tuloksena olisi enintään yksi rivi)

31

Tietokantasuunnittelusta

- Funktionaalista riippuvuutta, jossa A määrää B:n merkitään $A \rightarrow B$. Attribuuttia A kutsutaan määrääjäksi.
- Yksittäisen attribuutin A tilalla voi olla myös attribuuttiyhdistelmä. Tavoitteena on kuitenkin löytää yhdistelmät, joissa on minimaalinen määrä attribuutteja.
- Jos $A \rightarrow B$, voidaan määrääjään lisätä mikä tahansa attribuutti x ja pätee $Ax \rightarrow B$.
- Avain määrää funktionaalisesti kaikki relaatiokaavan attribuutit (= kun tietoa haetaan avaimen arviolla saadaan vastaukseksi enintään yksi rivi)
- Riippuvuudet ilmaisevat jonkin kuvattavaan todellisuuteen liittyvän säännön

32

Tietokantasuunnittelusta

- Tarkastellaan relaatiokaaviota
- Kurssilainen(
 - Kurssikoodi,
 - Hetu,
 - OpiskelijaNimi,
 - KurssiNimi,
 - TehtavaLkm).
- Oletetaan, että relaatio sisältää tietoja useista opiskelijoista ja useista kursseista ja kuvaa opiskelijoiden osallistumista kursseille.

33

Tietokantasuunnittelusta

- **Hetu \rightarrow OpiskelijaNimi**
Yhtä henkilötunnusta kohti on vain yksi Opiskelijanimi
Henkilötunnuksen perusteella on selvittävissä opiskelijan nimi
- **Kurssikoodi \rightarrow KurssiNimi**
Yhtä kurssikoodia kohti on vain yksi kurssinimi
- **Hetu, Kurssikoodi \rightarrow TehtäväLkm**
 - Yhtä henkilötunnus & kurssikoodi yhdistelmää kohti on vain yksi tehtävälukumäärä = Henkilön tekemien tehtävien lukumäärä on kurssikohtainen
 - Yhtä henkilötunnusta kohti voi olla useita tehtävämääriä (opiskelija on monella kursilla)
 - Yhtä kurssikoodia kohti voi olla monta tehtävämääriä (kurssilla on monta opiskelijaa)

34

Tietokantasuunnittelusta

- **Mitkä sarakkeet samaan relaatiokaavioon?**
- **Erlaisia kriteerejä**
- Yhteenkuuluvuussääntönä, ns. Boyce-Codd normaalimuodon sääntö:
 - relaatiokaavion R attribuutit kuuluvat yhteen, jos ja vain jos relaatiokaavioon R ei liity yhtään sellaista funktionaalista riippuvuutta, jossa määrääjä ei sisältäisi relaation avainta.
- Kurssilainen relaation avain on pari Kurssikoodi, Hetu
- => Kaikki attribuutit eivät BC-säännön mukaan kuulu yhteen koska
 - Hetu \rightarrow OpiskelijaNimi ja
 - Kurssikoodi \rightarrow KurssiNimi rikkovat BC-sääntöä

35

Tietokantasuunnittelusta

- Attribuutit on uudelleenjärjesteltävä relaatiokaavioiksi, joissa yhteenkuuluvuussäännöt ovat voimassa.
- päädytään relaatiokaavioihin
 - Opiskelija(Hetu, OpiskelijaNimi)
 - Kurssi(Kurssikoodi, KurssiNimi)
 - Osallistuminen(Hetu, Kurssikoodi, TehtäväLkm).

36

Jako Boyce-Codd normaalimuotoon

- Miten järjestellään:
 - Karsi riippuvuusjoukko minimaaliseksi – poista johdettavissa olevat riippuvuudet (materiaalissa sääntöjä)
 - Ryhmitä riippuvuudet yhteisen määrääjän (vasen puoli) perusteella.
 - Muodosta jokaista ryhmää kohti oma relaatio
 - Jos alkuperäisen kaavion yksikään avain ei sisälly muodostuneisiin relaatiokaavioihin tee sille oma kaavio
 - Anna relaatiokaavioille nimet

37

Taulurakenteen laadunvalvontaa

- Määrittele taulussa voimassaolevia funktionaalisia riippuvuuksia
- Määrää taulun avain
 - avaimen sisältyvät ainakin kaikki sarakkeet, jotka eivät esiinny missään funktionaalisessa riippuvuudessa vasemmalla puolella (= eivät riipu mistään)
- Jos löytyy yksikin riippuvuus, jossa määrääjä ei sisällä taulun avainta relaatio ei ole BCNF-muodossa ja on mietittävä sen jakamista

38

Tietokantasuunnittelusta

- **Tilauslomaketta analysoitaessa löydettiin seuraavat attribuutit:**
 - lomakenumero,
 - tilaajan tunnus,
 - tilaajan nimi,
 - tilaajan osoite,
 - tilaajan puhelinnumero,
 - toimitusosoite,
 - rivinumero,
 - tavarankoodi,
 - tavaranimi,
 - tilattu määrä, ja
 - tilauspäivä.

39

Tietokantasuunnittelusta

- lomakenumero → tilaajan tunnus (lomakkeella voidaan ilmoittaa vain yksi tilaaja)
- tilaajan tunnus → tilaajan nimi (tunnus identifioi tilaajan, joten sen perusteella saamme selville kaikki tilaajaan liittyvät tiedot)
- tilaajan tunnus → tilaajan osoite,
- tilaajan tunnus → tilaajan puhelinnumero,
- lomakenumero → toimitusosoite (lomakkeella voidaan tilata tavaroita vain yhteen paikkaan)
- lomakenumero → tilauspäivä (lomakkeeseen liittyy yksikäsitteinen tilauspäivä)

40

Tietokantasuunnittelusta

- tavarankoodi → tavaranimi (tavarankoodi on tavarantunniste, jonka kautta päästään kaikkiin tavarantietoihin)
- lomakenumero, rivinumero → tavarankoodi (lomakkeen rivillä voi ilmoittaa yhden tilattavan tavarankoodin)
- lomakenumero, rivinumero → tilattu määrä (lomakkeen rivillä voi ilmoittaa yhden tilattavan tavarant määrän)

41

Tietokantasuunnittelusta

- Jako relaatioihin yhteisen määrääjän perusteella (jos riippuvuuksissa sama määrääjä, niin niissä esiintyvät attribuutit samaan relaatioon)
 - X(tilaajan tunnus, tilaajan nimi, tilaajan osoite, tilaajan puhelinnumero)
 - Y(tavarankoodi, tavaranimi)
 - Z(lomakenumero, tilauspäivä, tilaajan tunnus, toimitusosoite)
 - T(lomakenumero, rivinumero, tavarankoodi, tilattu määrä)

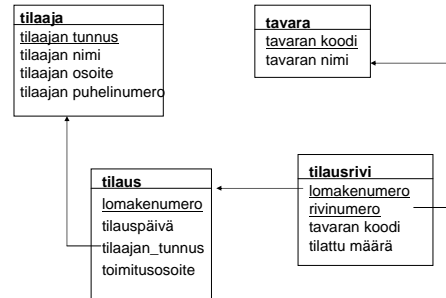
42

Tietokantasuunnittelusta

- Jos kaavioille löytyy kuvaava nimi, jako on onnistunut:
 - tilaaja(tilaajan tunnus, tilaajan nimi, tilaajan osoite, tilaajan puhelinnumero)
 - tavara(tavaran koodi, tavarana nimi)
 - tilaus(lomakenumero, tilauspäivä, tilaajan_tunnus, toimitusosoite)
 - tilausrivi(lomakenumero, rivinumero, tavarana koodi, tilattu määrä)

43

Tietokantasuunnittelusta

44